

## WPROWADZENIE DO ZESZYTU

Oddawany do rąk Czytelnika ósmy numer rocznika gromadzi rozprawy filologów oraz humanistów zainteresowanych różnymi wymiarami użycia języka. Nadesłanych kilkanaście artykułów to świadectwo interdyscyplinarnego dialogu toczącego we współczesnej nauce i kulturze. Ich autorzy prezentują różne paradygmaty badawcze: literaturoznawczy, językoznawczy, pedagogiczny, psychologiczny, historyczny, filozoficzny, teologiczny.

W pierwszej części tomu pomieszczono studia dotyczące różnorodnych zjawisk zachodzących na styku język – edukacja – literatura. Ewa Lipińska i Anna Seretny opisują metodę skorelowaną, czyli nauczanie języka poprzez szeroko rozumiane teksty kultury. Artykuł zawiera scenariusz lekcji wykorzystującej opowiadanie pt. *Artysta* Sławomira Mrożka. W kręgu problematyki glottodydaktycznej pozostaje studium Dominiki Izdebskiej-Długosz poświęcone nieprawidłowościom szyku wyrazów w zdaniu w polszczyźnie studentów ukraińskojęzycznych. Autorka klasyfikuje popełniane przez tę grupę uczących się błędy składniowe, wyjaśnia ich przyczyny i prezentuje przykłady ćwiczeń doskonalących umiejętność stosowania poprawnej składni. Możliwościami płynącym z włączenia tekstów kultury w proces nauczania języka polskiego jako obcego poświęca uwagę Monika Válková Maciejewska. Fragmenty polskiej literatury współczesnej traktuje jako źródło leksyki odnoszącej się do polskiej przestrzeni lokalowej i krajobrazu miejskiego.

Wyimek dziejów polsko-angielskiej edukacji językowej opisuje Mirosława Podhajecka. Badaczka przybliżyła postać Franciszka Kuszla, lektora Szkoły Głównej w Warszawie, jednego z pierwszych zawodowych nauczycieli angielszczyzny na ziemiach polskich, oraz omawia zawartość jego rękopiśmiennego podręcznika. Okazuje się, że zdobyta przez Kuszla w warunkach emigracyjnych znajomość angielskiego nie przełożyła się na komunikacyjną metodę nauczania zastosowaną w analizowanym podręczniku. Zamykający tę część tomu tekst Krzysztofa Rogulskiego zwraca uwagę na żywotność dziedzictwa kultury szlacheckiej w teraźniejszości.

Kolejny segment zeszytu zawiera szkice uwypuklające kluczową w procesie edukacji postać nauczyciela. Anastazja Seul prezentuje sylwetkę Józefa Kozieleckiego – wykładowcy akademickiego, twórcy transgresjonizmu w psychologii – jako miłośnika literatury pięknej. Przyjęta w artykule metoda linearnego studiowania tekstu pozwoliła na

wskazanie bogactwa cytowanych lektur. Liczne odwołania do dzieł literackich obecne w analizowanej autobiografii i jej artystyczne walory wskazują, że warsztat pojęciowy autora ukształtowała klasyczna literatura europejska. Głosem w debacie nad dawnymi i obecnymi wyzwaniem stawianymi nauczycielom jest szkic Edyty Bartkowiak. Badaczka sięga do historii, ukazuje genezę i różnice w postrzeganiu tej profesji na przestrzeni dziejów. Z artykułu wyłaniają się cztery role nauczyciela: jest „miłośnikiem dusz ludzkich”, twórcą i artystą w twórczej szkole, psychologiem (i facylitatorem), a także wzorem etycznym.

W następnej części numeru znalazły się studia poświęcone różnym wymiarom badań nad językiem i kulturą. Jednym z nich jest perspektywa badań lingwistycznych. Igor Choruży oraz Joanna Gorzelana analizują etykietę językową w cyklu opowiadań *Wiedźmin: ostatnie życzenie* Andrzeja Sapkowskiego. Stosowana przez literackie postacie tytułatura, pierwszorzędne i sekundarne akty grzeczności są istotnym elementem świata przedstawionego. Sposób, w jaki bohaterowie opowiadań realizują (lub ignorują) zasady *savoir-vivre'u*, pomaga w zrozumieniu relacji międzyludzkich panujących w świecie *Wiedźmina*. Daniela Ilnicka podejmuje temat powszechności nadawania imion chrześnych chłopcom w jednej z częstochowskich parafii. Autorka bada ilościowo i jakościowo antropimiony nadane w oddalonych o trzydzieści lat przedziałach czasowych, dzięki czemu śledzi tendencje nazewnicze, w tym także skłonność do nominowania synów imieniem rodzica. Język Joachima Lelewela stał się obiektem zainteresowania Violetty Jaros. Lingwistka bada leksykę odnoszącą się do zjawisk mowy i mówienia w korespondencji uczonego-polityka, powstałej w latach 1831-1860 podczas emigracyjnego pobytu we Francji.

Sekcja literaturoznawcza składa się z rozpraw skupionych wokół uporządkowanych chronologicznie utworów literackich i ich twórców. Alfred Siama, znawca zwłaszcza oświeceniowego dorobku rodzimego, przedstawia krytyczne uwagi Ignacego Krasickiego na temat romansu, a zarazem ukryte walory tego przedpowieściowego gatunku epickiego. Książę Biskup Warmiński traktuje go jako anachroniczny, pozbawiony walorów artystycznych, a jednocześnie inspiruje się nim, pisząc *Mikołaja Doświadczyńskiego przypadki*. Artykuł Grzegorza Iglińskiego dotyczy mniej znanego polskiego romantyka Stefana Witwickiego. Literaturoznawca bada intensywność występowania określeń związanych z owadami w jego twórczości. Przedstawia ich funkcje, uwzględnia kontekst tradycji kulturowej i zwraca uwagę na symboliczną nośność przywołań tego obszaru fauny. Igliński wydobywa również walory humanistyczne obecne w dziełach dziewiętnastowiecznego twórcy. Maciej Kubiak w artykule *Wśród czerni i złota – w kręgu poetyki Stanisława Staszewskiego* prezentuje inżyniera z Płocka, a zarazem barda i emigranta czasów PRL-u, dzielącego się z odbiorcami (przede wszystkim melomanami) swym widzeniem ludzkich spraw: tych, które przedstawia w ciemnej, smutnej tonacji, i tych, co przeblęskują złotym kolorem witalnej radości. Kubiak przekonuje, że poezja

Staszewskiego jest zapisem stanów emocjonalnych, paletą różnorodnych ludzkich przeżyć, także osobistych doświadczeń. Autor tekstu *Silva rerum w jednej osobie, czyli filozof na literackiej ścieżce* analizuje utwór *Pan Kepler raczy umierać* napisany piórem wykładowcy filozofii Jana Kurowickiego. Dawid Kopa koncentruje się na związku monodramu z różnymi polami aktywności twórczej akademika. Zdaniem badacza, interpretowany tekst – przywołujący topos *ars moriendi* – stanowi punkt zwrotny w literackiej spuściźnie Kurowickiego.

Tom zamykają studia realizowane z perspektywy teologicznej. Piotr Juckiewicz przybliży czytelnikowi świat kultury biblijnej. Ukazuje prefiguracje krzyża obecne w Starym Testamencie i przedstawia rozwój jego symbolicznego znaczenia w dziejach Izraela. Autor zwraca uwagę na mnogość obecności krzyża w Starym Testamencie: w znakach materialnych, gestach, w starotestamentalnym stroju (np. efod kapłana), a nawet w przedmiotach codziennego użytku. Artykuł Janusza Królikowskiego skupia uwagę czytelnika na owocach translatorskiego trudu św. Hieronima. Rozprawa ukazuje szerokie rozumienie terminu *veritas hebraica*, oznaczającego, że oryginalny tekst hebrajski jest nośnikiem prawdy objawionej. Teolog zarysowuje drogi intelektualnej i duchowej formacji mnicha-poligloty, nie pomijając przy tym wpływu ludzi jego epoki pomocnych w osiągnięciu głębokiej dojrzałości kulturowej, moralnej i religijnej tłumacza. Na tak szerokim tle uczony przybliży kolejne etapy zaangażowania autora Wulgaty w przekład starożytnych ksiąg.

Redaktorki naukowe numeru

\*

Dział opinii zawiera omówienie powieści Alfreda Siateckiego (Joanna Kapica-Curzytek), wyróżnioną Lubuskim Wawrzynem Literackim w roku 2022, oraz książkowego studium Mirosławy Szott pt. *Czytanie miejsca. Poezja lubuska w perspektywie geopoetyki* (Robert Rudiak). Katarzyna Węgorowska ponownie pochyla się nad sposobami zachowania regionalnego dziedzictwa, tym razem w związku z internetową publikacją pt. *Krajeńska Galeria Sztuki*. Natomiast Kamila Gieba zaproponowała do utrwalenia w druku trzy teksty studentów, którzy swoje prace przygotowali w ramach zaliczenia przedmiotów realizowanych przez badaczkę i w jakich wzięli udział.

Najnowszą odsłonę sekcji regionalnej rocznika otwiera obszerny szkic Katarzyny Krysińskiej na temat poezji ks. Jerzego Hajdugi; jego twórczość autorka dzieli na trzy typy wypowiedzi. Są to: „głosy o powołaniu” (nurt kapłański), wyznania inspirowane codziennością (nurt konfesyjny) oraz elegie i poezja szpitalna (nurt wanitatywny). Jest to subtelne i pełne uwagi czytanie tej twórczości, jednocześnie stanowiące zaproszenie do wejścia w wieloznaczny język drezdeneckiego poety, a to tylko pierwsza przygoda z tym dorobkiem w tomie, czeka bowiem kolejna. Joanna Wawryk występuje niejako

w dwóch rolach, najpierw dokumentuje działalność Komitetu Okręgowego Olimpiady Literatury i Języka Polskiego w Zielonej Górze w latach 2020-2022, a następnie prezentuje najlepsze prace przedstawione przez uczestników Olimpiady w jej ostatniej edycji. Partię tę wieńczy przegląd Kamila Banaszewskiego, rejestrujący dorobek naukowy lubuskiej polonistyki za rok 2021.

Zapraszamy też do zapoznania się z częścią literacką „Regionaliów”. Tym razem jej wstępną partię wypełniają minimalistyczne i do głębi przejmujące teksty ks. Jerzego Hajdugi. Z wielką przyjemnością prezentujemy próbkę wierszy Anny Naplochy, będącej jeszcze przed debiutem książkowym. W odrębnej kategorii (proza) znajduje się tekst Marka Krukowskiego pt. *Zapiski bez znaczenia* – to fragment kolejnego projektu książkowego zielonogórskiego pisarza i filozofa, którego poprzednie książki (*Udręczenie*, *JAMIMOJE*) zostały dostrzeżone w lokalnym środowisku. Całość zamykają dwa wiersze Paula Petrasa o Zielonej Górze w tłumaczeniu Izabeli Taraszcuk.

Szefowa działu „Regionalia lubuskie”, redakcja